

STUDIU ASUPRA ONOMATOLOGIEI CERAMICE GRECEȘTI

DE

C. SĂNDULESCU

Cercetarea următoare este întocmită pe baza unei lucrări lexicografice proprii, care cuprinde 378 cuvinte folosite de poporul grec pentru a denumi felurite piese ceramice. Dintre acestea, aproximativ 250 cuvinte sînt termeni de bază (onomata kyria), 45 sînt cuvinte compuse, iar restul este format mai ales din derivate diminutive. Analiza termenilor menționați ne permite concluzii importante din punct de vedere lingvistic, fapt care constituie scopul principal al studiului nostru. În același timp ne oferă informații prețioase pe planul culturii materiale a poporului grec.

Cîteva explicații preliminare sînt necesare. Lucrarea lexicografică citată — autentic glosar ceramic — a fost alcătuită timp de cîteva ani pe baza textului autorilor greci, în primul rînd *Homer*, *Aristofan*, *Platon*, *Xenofon* și *Plutarh*. Pentru termenii care indică numeroasele potire grecești am folosit cap. XI din *Banchetul sofisților*, special consacrat acestei teme. Cîteva inscripții care cuprind un bogat vocabular ceramic au fost de asemeni puse la contribuție. Am recurs în mod firesc la unele lucrări de specialitate asupra ceramicii grecești, în care preocuparea onomatologică este într-o măsură sau alta prezentă.

★

Analiza lexicală a vocabularului ceramic e concepută de noi sub mai multe aspecte, între care cele mai semnificative sînt următoarele:

- I. Formarea onomatologiei ceramice grecești.
  - II. Cuvinte derivate de la lexicul ceramic grec.
  - III. Despre derivatele diminutive.
  - IV. Cîteva etimologii și
  - V. Onomatologia ceramică latină de origine greacă.
- Vom cerceta, în măsură diferită, aceste teme.

I. DESPRE FORMAREA ONOMATOLOGIEI CERAMICE GRECEȘTI

Se știe că obiectele ceramice sînt atestate pe pămîntul Eladei — ca și în alte regiuni — încă din epoca neolitică. Denumirile pregrecești ale acestor vase (cu alte cuvinte vocabularul aparținînd « substratului egeean ») s-au păstrat pentru

câteva piese ceramice, continuându-se în cadrul tezaurului lexical grec. Astfel multe denumiri ceramice — aflate în număr mare la Homer — aparțin fondului pre-grecesc (vezi § IV). În sfârșit, o dată cu descifrarea linearului B, limita superioară istorică a vocabularului grec s-a extins: în ce privește onomatologia vaselor s-a constatat de pildă prezența unor cuvinte ca *a-pi-po-re-we*, amforă, ἀμφιφορεύς, ἀμφορεύς sau ca *po-ro-ko-wo*, πρόχους și altele¹.

Semnălăm încă un fapt preliminar necesar înțelegerii mai bune a temei discutate. Pe plan tehnic, ceramic, a fost necesară o lungă trecere de timp spre a se ajunge de la forma brută a pieselor primitive, lucrate grosolan cu mâna, pînă la vasele cu aspect desăvîrșit ale secolelor V și IV, adică la amfora panatenaică și la splendidul lecit cu figuri pe fond alb. Între vasele de tip protogeometric și apoi geometric (Dipylon) și între formele perfecte ale secolului al V-lea se întinde o perioadă de câteva veacuri, în timpul căroră meșterii olari greci au realizat o nesfîrșită gamă de forme ceramice intermediare. Onomatologia vaselor grecești este în consecință deosebit de vastă.

Lexicopoeiza numelor ceramice se află în primul rînd în legătură cu factorii tehnici ai meșteșugului ceramic: cu materialul de fabricație, cu modul de lucru, cu forma vasului și cu destinația sau utilizarea lui.

1. În ce privește *materialul* necesar confecționării vaselor, cel mai vechi și mai utilizat este lutul²; în al doilea rînd, și mai tîrziu, metalele: cuprul-bronzul, aurul și argintul. Afară de aceste materiale, grecii, ca și alte popoare, mai foloseau pentru confecționarea vaselor: piatra, lemnul, sticla, porțelanul de tip special, antic (*murrha*), și chiar pielea.

Astfel cuvîntul κέραμος, κεραμίλλον indică nemijlocit vasul lucrat din lut sau argilă (lat. *argila*; gr. ἀργίλος). În *Iliada*, IX, 469 πίνειν ἐκ κεράμων înseamnă: a bea din vase obișnuite, probabil de lut. La Xenofon (*Cyrop.*, V, 3,3) πίνειν ἐκ ἀργυροῦ ἢ χρυσοῦ se traduce prin: «a bea din vase de argint sau aur». Ca și κέραμος, vasul de lut, ἀργυρίς, ἀργύρωμα; χρυσός, χρύσωμα indică vasele lucrate din argint sau aur. Cităm un singur exemplu din *Olimpica* 9, versurile 91—92: ... μένεν ἀγῶνα πρεσβυτέρων ἀμφ' ἀργυρίδεσσιν: ... «ducînd lupta (întrecerea) cu cei mai vîrstnici, pentru cupele de argint».

Bronzul reprezintă metalul cel mai utilizat în lumea greco-egeeană pentru fabricarea vaselor, uneltelor și armelor. Cuvintele χαλκός, χάλκωμα cuprind atît noțiunea metalului simplu, cuprul, cît și pe aceea a aliajului cu staniu κασσίτερος, adică noțiunea bronzului (de observat că vechii greci nu făceau deosebirea lexicală între cupru și bronz). În *Iliada*, XVIII, 349 cuvîntul χαλκός indică nemijlocit vasul în care se fierbe apa, așadar un lebes sau o hytra. În numeroase alte locuri ale eposului (de 161 ori în *Iliada* și de 59 ori în *Odiseea*) cuvîntul χαλκός desemnează obiecte diverse de cupru-bronz, toporul, cușitul, armele de tot felul³.

Folosirea cuvîntului, care indică materialul în accepția obiectului corespunzător, se întîlnește și pentru indicarea altor categorii de vase. Astfel cuvîntul ξύλον indică vasul primitiv de lemn, πέλλα, πελλίνιον, vasul sau recipientul făcut din

¹ A. Juret, *Variations des consonnes*... în Studii clasice, II, p. 32, 33.

² Termenul *ceramică* indică etimologic ansamblul vaselor lucrate din argilă. Termenul *angiologie* ar fi mai potrivit.

³ În afara cuvîntului simplu χαλκός, în epos mai întîlnim 20 cuvinte derivate, cu 156 locuri în *Iliada* și 42 locuri în *Odiseea* (calculat după lexiconul lui *Ebeling*).

piele¹, burduful; ὕαλος este vasul de sticlă; μορρία vasul de porțelan antic special, probabil un spath fluorid.

O scurtă mențiune de ordin lingvistic general este indicată în acest loc. Observăm și cu acest prilej utilizarea cuvîntului care indică *materialul* pentru a desemna *obiectul* confecționat din acest material. Este vorba de procedeul lingvistic al *metonimiei* sau *metalepsei*, care se sprijină pe fenomenul comun al omonimiei. Aspectul diacronic al acestui fenomen nu este mai puțin interesant. Astfel, în cazul cuvintelor χαλκός, ἀργύρωμα, ὕαλος etc. unul din sensurile cuvîntului, cel primitiv, dispare, fiind înlocuit prin sensul nou în legătură cu faptul tehnic, consecutiv. Amintim în această privință exemplul clasic al cuvîntului homerice κυνέη.

Inițial cuvîntul κυνέη avea înțelesul de « piele de căine », apoi acela de « căciulă din piele de căine ». Treptat sensul special se pierde, păstrîndu-se înțelesul de « căciulă » în general, ceea ce permite utilizarea încă la Homer a atributelor: « de capră », « de taur » etc.: κυνέη αἰγείη, κυνέη ταυρείη. În *Iliada*, III, 346 aflăm chiar expresia « căciulă de bronz » sau coif: κυνέη χαλκίχρης, ceea ce denotă și mai mult pierderea sensului original al cuvîntului κυνέη.

Prin același procedeu metonimic cuvîntul ὄστρακον, care indică inițial scoica, apoi scoica folosită ca vas sau lingură, ajunge să numească vasul de lut, strachina, apoi vasul confecționat din orice alt material. În vocabularul tehnic hipocratic adjectivul substantivizat ὄστράκιος indică vasul special pentru uz medicinal.

Aceeași funcție semantică o îndeplinește în terminologia ceramică și cuvintele κόγχος, scoică, și λεπός, solz, coajă, scoică, care indică simultan și piese ceramice grecești. Este firesc să admitem că omul epocii preistorice a folosit asemenea materiale ca vase de uz casnic. În afară de scoici utilizate ca vase sau linguri, scoarța anumitor copaci a servit aceluiași scop practic, deoarece cuvîntul λοιός indică concomitent o piesă ceramică. Unele fructe, cum sînt cucurbitaceele a căror coajă se întărește, pot fi utilizate ca vase. Cuvîntul σκύα desemnează un astfel de fruct, dar și un potir original, rotund, iar la Hipocrate, ventuza medicinală. În vechime omul a folosit coaja anumitor cucurbitacee improvizate ca vas, așa cum a fost cazul cu « troaca » țăranului nostru².

Cornul unor animale, κέρας, a fost utilizat de asemeni ca vas pentru băut, uneori sub forma a două coarne alipite δίκερας, κέρας δίκουρον « corn cu două suvoaie ». Termenii ceramici κέρας, δίκερας indică potire bine individualizate ceramic, fabricate din alt material decît cornul animalelor. Ulterior funcția « cornului-potir » a fost preluată de mult răspînditul vas *rhyton*.

În sfîrșit, cu toată rezerva indicată, menționăm că cele două cuvinte care denumesc vasele κρανεῖον și κρατάειον — provin de la cuvîntul grec κέρα, cap, craniu. Herodot menționează utilizarea craniului omenesc ca potir (IV, 65).

Desigur, trebuie să luăm în considerație și fenomenul lexicogenezei prin analogie. Un vas care prezenta forma aproximativă a craniului putea fi numit cu termenul respectiv³. Un alt vas care semăna cu fructul cucurbitaceu căpăta denumirea de σκύα, un potir asemănător cu fructul de mac se putea numi și κώδεια și așa mai departe. Vasele antropomorfe sau theriomorfe nu sînt de altfel rare în nici

¹ Cf. κώρυκος (Hesychios).

² Cf. germ. *Kürbisflasche*; engl. *gourd*, dovleac și vas (de la v. fr. *cougourde* <cucurbita).

³ Vezi germ. *Schale*, cupă; *Gehirnschale*.

o epocă. Tipul de vas antropomorf, primitiv, și tipul ceramic etrusce *canopus* este bine cunoscut. Totuși în cazurile analizate de noi nu putem ignora legătura dintre denumirea obiectelor aflate în jurul omului primitiv, scoicii, fructe, scoarță de copac etc. și denumirea vaselor improvizate din aceste obiecte.

2. *Modul de fabricare* se oglindește de asemeni în câteva denumiri de vase grecești. Cele mai vechi piese ceramice datînd din neolitic și eneolitic sînt lucrate în condițiile cunoscute, brute, din pămînt nisipos, amestecat cu paie și pietricele, pentru ca oala să nu se dezagrege în timpul coacerii, de regulă imperfectă. Modelarea primitivă cu mîna a vasului a fost înlocuită, nu se știe bine unde și cînd, prin fasonarea la roată, mai întîi cu mîna, apoi în chip mai eficace, prin învîrtirea roții cu piciorul. Introducerea roții olarului este mult anterioară lui Homer, care o menționează.

În legătură cu modelarea vasului la roată, noi credem că acest procedeu se reflectă în onomatologia ceramică, de ex. în denumirea vasului κύλιξ, de la verbul κυλέω a învîrți, κυλίνδω, κυλινδρος etc. Sensul de « învîrtire » a roții olarului se regăsește mai ales în denumirea vaselor grecești ὄλλιξ, ὄλμος, ὄλκειον, cuvinte derivate de la verbul ἔλλω, ἔλύω, a învîrți, de unde substantivul ἔλιξ etc. (lat. *uoluo*). La aceste filiații lexicale evidente adăugăm pe aceea a cuvîntului δεῖνος, δῖνος, care desemnează la Athenaios un potir. Sensul acestui cuvînt poate fi pus de asemeni în legătură cu ideea de învîrtire a roții olarului, deoarece el înseamnă concomitent « vîrtej » (la presocratici; Empedocle, B, 35 etc.) și « dans în cerc ».

Mai putem admite că numele pocalului πιστός vine de la verbul πρίω, a tăia cu ferăstrăul, vasul fiind probabil la început confecționat din lemn.

3. Alți termeni ai onomatologiei ceramice grecești ne dezvăluie numele meșterului olar. Se știe că multe piese de acest fel poartă direct semnătura unor meșterugari vestiți ca Duris, Brigos, Exekias, Ergotimos, Clitias și alții. Cîteva nume de olari celebri sînt cunoscute din terminologia însăși a vaselor, ca de pildă numele lui *Lykiourgos*, care luera potirul omonim citat de Athenaios, dar mai ales numele celebrului meșter atenian Thericles, care s-a păstrat în denumirea generică a vaselor τὰ θηρίκλεια (scil. ποτήρια), ca și denumirile speciale θηρίκλειος κύλιξ și θηρίκλειος κρατήρ. (*Banchetul sofistilor* 471 e, Plutarh, *Aler.* 47 etc.).

4. Alteori, la fel ca în producția ceramică modernă, onomatologia ceramică stă în legătură cu o anumită *localitate* sau regiune. Astfel în insula Rodos, vestită prin ceramica sa de tip orientalizant (*Fikelura*), se luca renumitul potir ῥοδιας. În cetatea Prusias din Bitinia se confecționa un alt potir omonim προουσιάς, caracterizat prin liniile sale drepte, ποτήρ ἔξορθον, cum îl numește Athenaios.

5. Încă mai semnificativ apare procesul lexicogenetic în raport cu aspectul exterior sau *forma vasului*. În această privință imaginația creatoare a poporului grec nu cunoaște limite. Varietatea practic nesfîrșită a formelor ceramice se oglindește parțial și în glosarul respectiv și putem afirma că nu există aspect ceramic modern pe care meșterii vechii Elade să nu-l fi realizat. Pe lîngă aceasta, se constată în cadrul fiecărui tip principal ceramic modificări succesive în timp, care înlesnesc determinarea cronologică.

6. Să ne ocupăm pe scurt de arhitectura vasului grec, oglindită în vocabular. Vasul epocii grecești clasice prezintă o structură unitară, o perfectă armonie a formei. Tratarea variată a părților vasului dă naștere formelor ceramice numeroase, adeseori bine individualizate.

Oricare ar fi categoria ceramică, vasul grec posedă un segment principal, *corpul* sau *pansa* (γάστρα), care prezintă aspecte și dimensiuni felurite. Amfora clasică este de pildă mai dezvoltată în jumătatea superioară, pe când vasul *pelike* este mai voluminos în cea inferioară. Pansa se continuă în sus cu *gîtul*: ἰσθμός, τράχηλος, formînd cu acesta fie un fel de umeri ca la vestitul vas François din Chiusi, fie că gîtul prelungește insensibil corpul vasului. Gîtul se termină cu o *gură* sau *buză*, γεῖλος, care poate fi mai dezvoltată sau mai redusă. Uneori buzele vasului sînt răsfrînte ca o frunză, de unde numele vasului ἐκπέταλον, sau în formă de trifoi, ca anumite tipuri de oinochoe. Jos pansa se termină cu un fund πῶθμην, ἔδαφος, πῶδαξ, variabil ca formă și dimensiuni. De pildă stamnos, kyathos, lebes, vechea amforă au fundul lățit, pe cînd amfora comună greco-romană se termină cu un vîrf ascuțit. Acest fapt impune fixarea vaselor într-un suport special ἔγγυθήκη, ὑποπῶθμην, lat. *incilega*, sau afundarea vasului în nisip ori pămînt, uneori reze-marea de perete, așa cum s-a observat la Pompei. Cupa φιάλη are fundul prevăzut cu o înfundătură ὀμφαλός, φιάλη μεσόμφαλος în care se introducea degetul, fixîndu-se vasul.

Vasul grec avea o *cavitate* de mărime diferită, cu excepția formei evaluate, compacte a vasului lutrofor. Cavitatea λαγών, κοτυληδών prezenta uneori mai multe despărțituri, ca la interesantele vase de cult religios κέρνος.

O componentă importantă a vaselor este desigur *urechea*, *toarta* sau *ansa*, οὖς ureche; λάβη «prinzătoare». Numărul și așezarea *anselor* constituie două trăsături caracteristice. Existau și vase fără toarte, ἄωτον, cuvînt ce indică concomitent un pahar sau potir. Vasul cu două toarte se numea δίωτον, în lat. *diota*, de regulă amfora; existau și vase cu trei toarte dispuse asimetric, ca la hydrie. Încă în ceramica miceniană sînt semnalate vase fără toarte, dipas și vase cu trei și patru toarte, cum rezultă dintr-un text al linearului B (*Pilos*, Ta. 64).

Ansele sînt plasate simetric, față în față, rezultînd tipul ceramic cel mai obișnuit ἀμφωτος¹. Ele pot fi alipite la mijlocul pansei (*Bauchhenkelamphora*), pe umeri sau mai sus pe gîtul vasului (*Halshenkelamphora*). În acest ultim caz, toartele sînt fixate direct de gură sau prin intermediul unor plăcuțe estetice, ceea ce creează tipul ceramic al amforei «à colonettes» (în germană: *Stanghenkelamphora*). În sfîrșit, ansele pot fi arcuite intens, întoarse în spirală ca la vasele din Apulia sau prevăzute cu diverse ornamentații, în formă de ghindă, βαλανώτος, în formă de deget δακτυλώτος sau încărcate cu reprezentații theriomorfe sau protome.

În sfîrșit vasul grec are uneori *capac*, κόγχος, πῶδαξ, iar alteori se astupă simplu cu dop de rășină, πῶμα, sau cu alt material, peste care se pune un înveliș de pînză, denumit cu sugestivul cuvînt homeric κρήδεμνον (κράς, δέω).

Iată în rezumat structura vasului grec oglindită în lexicul respectiv.

7. Onomatologia individuală a vaselor grecești ne înlesnește ca însăși cunoașterea *forme* obiectului. Denumiri ca δίσκος, κύκλος, ἐνιαυτός, în lat. *orbis*, *discus*, presupun forma ceramică circulară, după cum denumirile ῥών, ῥοσκούριον indică evident vase ovoide. Πατάνη, βατάνη πατέλλα, lat. *patera* desemnează piese ceramice plate, farfurii sau cupe (πετάννυμι, *pateo*, a se întinde).

Numeroase vase grecești sînt denumite prin analogie cu alte obiecte; acesta este cazul onomatologiei bogate a vaselor care imită corabia: σκυφός, σκαφή, κύμβη, τριήρης, ἄκατος. Un vas asemănător cu nuca, numită κάρυον, se numește

¹ La Homer: ἀμφίθετος, «care poate fi luat din două părți» (*Iliada*, XXIII, 270, 616).

καρυτικός; un vas care seamănă cu gîndacul scarabeu este κάμβρος; flaconașul βομβυλιός este denumit astfel prin analogie cu crisalida viermelui omonim; vasele κάλαθος, κάναστρον, κιστίς evocă forma primitivă a coșului de nuiiele, cupa μάστος reproduce forma sîmului feminin și așa mai departe.

Ideea de scobitură interioară, de gol al pansei se regăsește în multe denumiri ceramice ca κύαθος, κώθων, λάγυνος. Λάγυνος era un vas elenistic cu pansa umflată și gîtul subțiat și alungit, motiv pentru care servește ca obiect fabulei vulpea și barza, la Plutarh. Gîtul lagenei producea un gîlgîit plăcut, Athenaios caracterizîndu-l din această pricină cu epicleza εὐλαλος, «cu sunet plăcut», și ὑγρόφογγος «cu glas umed». Un alt vas cu pansa globuloasă era potirul βῆσσα, cuvînt care cuprinde ideea de profunzime, prezentă în expresia homerică οὔρεος ἐν βῆσσης, «în adînc de pădure» (*Iliada*, III, 34 etc.).

8. Dar procesul lexicogenetic cel mai interesant și mai amplu se observă în legătura cuvîntului cu *destinația* sau *utilizarea* vasului. Unele vase constituiau, ca și astăzi, obiecte de uz casnic, pentru masă sau bucătărie, altele serveau pentru spălat, altele ca recipiente de cult și sacrificii, altele în sfîrșit erau folosite ca urne de vot și mai ales funerare. Existau vase de ornament și vase pentru distracție, de pildă vasul atenian κοτταβεῖον folosit pentru un anumit joc, ca și vasele ἀγκύλη, θυσία. Trebuie să adăugăm că pe lângă vasele net specializate unui scop existau piese ceramice cu utilizare foarte variată de la vas gospodăresc, pînă la urnă funerară, cum este cazul vaselor stamnos, calpis și amfora înșăși.

Oglindirea utilizării vasului în onomatologia ceramică prezintă aspecte complexe, pe care le vom sintetiza cu titlu paradigmatic în rîndurile următoare. Menționăm în primul rînd derivația unor denumiri ceramice de la verbe grecești:

Χέω, a turna; ῥέω, a curge; πίνω, a bea; ἀρύω, a scoate; ἀντλέω, a goli apa (din corabie); νίζω, νίπτρω, a spăla; βάπτω, a muia; ἐψέω, a fierbe; πλήνω, a spăla tufe; λουβέω și σπένδω, a face libații; χρίω și ἀλείφω, a unge; κεράννυμι, a amesteca; ψύχω, a sufla, a răci; σφάζω, a înjunghia; ῥαίνω, a stropi; φέρω, a purta; δέχομαι, a conține κ.τ.λ.

Dăm cîteva exemple în această privință.

De la verbul πίνω > ποτήρ, ἔκπωμα și cuvintele derivate ποτήριον, ἔκπωμάτιον etc. sau compuse ἡδυπότης, θερμωπότης, παλινπότης, ἀναγκαιωπότης etc. (R. πο- a bea, lat. *potio*, *potus*; sanscr. *pā*, a bea, *pānam*, băutură, *pātram*, cupă; rus. *numь*, *numě*, (învechit) *numie*).

Χέω > χόος — χοῦς, οἰνοχόη, προχόη, πλημοχόη, ὑποχύτηρ, ἐπιχύσις, κατάχυτλον, χύτρα, χυτρογαυλος, χυτροπούς, σπονδοχοῖδιον, κ.τ.λ.

Ῥέω > ῥύτον, ῥύσις.

Ῥαίνω > ἀπορραντήριον, περιρραντήριον.

Σπένδω > σπονδεῖον.

Ἀρύω > ἀρύβαλλος, ἀρύστηρ, ἀρυτήρ, ἀρυσάινη, ἀρύταινα, ἀρύστιχος, οἰνηρύσις, προάρον.

Ἀρδω > ἀρδάνιον.

Ἀντλέω > ἀντλητήρ, ἀντλεῖον, ἀντλημα.

Νίζω, νίπτρω > νιπτήρ, χέρνιβον, ποδανίπτηρ

(Cf. lat. *lauo* > *lauatorium*, *la(ua)trina*).

Βάπτω > ἐμβάφιον, ὀξύβαφον.

Ἐψέω > ἐψητήρ.

Ἡθείω > ἡθάνιον.

Πλήνω > πληνός.

Λοιβέω > λοιβεῖον, λοιβάσιον, (Cf. σπένδω, σπονδεῖον).

Χρίω > ἐλαιοχριστήριον.

Ἀλείφω > ἐξαλείπτρον.

Ψύχω > ψυκτήρ, ψυκτήριον, ψυκτηρίδιον, ψυγεύς.

Κεράννυμι > κρατήρ, κρατήριον, κρατηρίδιον, κρατηρίσκος.

Σφάζω > σφαγεῖον. Cf. termenul ceramic ἀμνίον, vas în care se stringe singele mielului sacrificat, ἄμνος.

Considerînd critic problema lexicogenezei termenilor ceramicii grecești credem că putem vorbi doar despre existența unor aspecte sistematice. Problema « sistemului » în limbă este atît de mult discutată, încît a devenit un autentic loc comun. Acad. Prof. Graur definește sistemul ca fiind: « complexul de elemente ce se influențează reciproc și sînt coordonate în vederea îndeplinirii unei funcții comune »¹. În cazul nostru putem vorbi de un aspect organizat, sistematic numai în anumite limite, deoarece nu putem încă porni de la un fond principal al limbii grecești, adică de la ceea ce lingvistul citat denușește « centrul organizator ».

Totuși nu putem trece cu vederea că terminologia ceramică greacă se « organizează » pe baza unor elemente lexicale bine definite. Dăm un exemplu în acest sens. De la verbul κεράννυμι, a amesteca (respectiv de la participiul aor. pasiv) a derivat substantivul κρατήρ, vas în care se amestecă apa, cu forma feminină κρατηρία și diminutivele κρατήριον, κρατηρίδιον, κρατηρίσκος de la verbul κρατηρίζω, a amesteca, substantivele κῶσις, amestec, ἀκρασία, lipsă de amestec; κράτος, amestecat, ἄκρατος, neamestecat și altele, cuvinte curent utilizate în medicină și filozofie. Înțelesul original al cuvîntului κρατήρ este acela de vas în care se amestecă vinul și apa, așa cum ne informează de cîteva ori Homer, de exemplu în *Odiseea*, III, 390—391: *θεραπόντες οἱ μὲν ἄρ' οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρος καὶ ὕδωρ*. « Slujitorii amestecau în crater vinul și apa ». După cum vedem implicațiile în jurul ideii cuprinse în cuvîntul κεράννυμι — κῶσις prezintă un caracter de înlănțuire sistematică. Acest aspect organizat al lexicului ceramic se constată și în numeroșii compuși ai verbului χέω cu termenii ceramicii diferiți: nume de vase ca οἶνοχόη, χύτρα, ἐπιχύσις; nume de agenți ca οἶνοχόος (cel ce toarnă vinul în potire); χοηφόρος (cel ce poartă libațiile, ofrandele funerare) și altele.

9. Terminăm considerațiile asupra lexicopoeziei onomatologice ceramice grecești prin prezentarea unor fapte de natură deosebită. Unele cuvinte, care denumesc obiecte ceramice, recunosc o explicație genetică originală. De exemplu, vasul βρομίας este numit astfel pentru gîlgiitul sau sunetul produs în gîtul său strîmt: βρέμος, zgomot, βρέμω, a face zgomot; ὕβρεμέτης epitetul lui Zeus. O explicație asemănătoare ne oferă Hesychios pentru vasul bombylios, despre care am mai vorbit. După acest lexicograf, bombylios este: « un fel de potir, din care băutura picură cîte puțin. A fost numit astfel din cauza sunetului produs διὰ τὸν ἤχον ». În sfîrșit cuvîntul care indică vasul gingaș lekythos ar putea proveni de la verbul ληκέω, a susura, a clipoci.

La fel de sugestive sînt denumirile unor potire, care implică anumite stări psihologice. Un potir din care « bei cu plăcere » este numit la Athenaios ἡδυπότης²,

¹ Al. Graur, *Studii de lingvistică generală*, variantă nouă, 1960, p. 19 și urm.

² Cf. *Odiseea*, II, 340: «chiupuri cu vin vechi, plăcut la băut, πίθοι οἶνοιο παλαοῦ ἡδυπότιοι».

un altul din care bei repetat se cheamă *καλινπότης*, un al treilea potir din care bei îndemnat sau poate silit este *ἀναγκαιοπότης* și așa mai departe.

La baza altor denumiri de vase stă practica religioasă și basmul mitologic. Este greu să aflăm în altă limbă o modalitate de formare a termenilor ceramici atât de sugestivă, ca de exemplu în cuvîntul *λουτροφόρος*. *Lutroforul* era la început un vas de formă alungită din categoria amforelor, în care logodnicul îi aducea fetei apă pentru spălat (grec. *λουτρόν*) de la celebrul izvor Callirrhoe, de la poalele Acropolei. Primul tînăr nefericit prin moartea logodnicei a așezat vasul cu apă pe mormîntul iubitei sale. Mai tîrziu s-a înrădăcinat obiceiul de a pune un lutrofor compact de piatră pe morminte, apoi de a sculpta pe piatra funerară o simplă imagine în relief a vasului purtat de o femeie sau izolat. Sensul și utilizarea primară au dispărut, dar obiceiul a rămas, se pare pînă în zilele noastre.

Din cele expuse mai sus rezultă modalitățile principale valabile în lexicopoieza ceramică. Nu putem trece cu vederea însușirea imaginativ-plastică a poporului grec concretizată în vocabular, ca și în artă.

II. CUVINTE DERIVATE DE LA LEXICUL CERAMIC GREC

Am văzut că numeroși termeni ceramici s-au format ca deverbative. La rîndul lor substantivele derivate au dat naștere unor verbe noi. Dăm cîteva exemple. De la numele potirului spartan *κώθων* s-au format verbele *κωθωνίζω*, *διακωθωνίζω* cu înțelesul de « a încerca însușirea unui vas »; din aceeași sursă derivă cuvintele *κωθωνισμός*, beție, *κωθωνιστής*, bețiv. O seamă de verbe ca *δεπάζω*, *κοτυλίζω*, *κρατηρίζω* posedă sensul de a bea din vasul respectiv, din *depos*, *cotyle* sau *crater*. După cum vedem, vechii greci nu foloseau la symposia și syndeipnia (*compotationes*, *concoenationes*, cum traduce Cicero) numai vasele mici, potirele, de altfel voluminoase, ci și craterul sau psycterul. Platon ne informează de pildă că Alcibiade bea dintr-o dată conținutul unui psycter de 8 cotile (2 litri). Astăzi pentru astfel de performanțe avem expresia « a bea cu oala ». Adăugăm că și această nuanță este cuprinsă în denumirea potirului grec *ἄμυστις* de la *ἀμυστί πίνω* « a bea fără să închizi gura ». La Anacreon (LVI), găsim aceste versuri:

Ἄγε, δῆ, φέρ' ἡμῖν, ὦ παῖ
κελέβην, ὅπως ἄμυστιν / προπιῶ.

« Hai, sclavule, adu cupa din care
să beau pe nerăsuflăte ».

Continuînd expunerea cu privire la cuvintele derivate de la termenii ceramici vom menționa că de la cuv. *χύτρα*, oală pentru fiert, s-au format verbele *χυτρίζω*, *ἐχυτρίζω*, care înseamnă « a expune un copil într-o oală, a-l părăsi ». De la numele vasului *λήκυθος* derivă verbul *ληκυθίζω*, « a se împodobi ca un vas *lekythos* », a se făli, după modelul căruia s-a format verbul horațian *ampullari*, « a se făli » (fr. « style ampoulé »). *Ἀυτολήκυθος* este epitetul unui tînăr mîndru, fălos; *λεκυθισμός* indică făloșenia, emfaza în viață și stil. Același sens de îngîmfare se găsește în verbul *πετάχων* a se făli, de la *πέταχων* numele unui vas lățit, globulos, precum și în adjectivul homeric *ὑπερφιάλος* « care întrece marginile », arrogant, de la numele cupei phiale, *φιάλη*. (În *Odiseia* pețitorii Penelopei etc.).

Cîtăm cîteva cuvinte compuse și derivate de la termenii ceramici. *Λαγυνιον* de la *λάγυνος* este « omul cu cana » sau băutorul; *λεβητοχάρων* este porecla iubitorului de oale, sau lacomul (Saturio din comedia plautină), *λοπαδοφύστης* indică de asemeni pe un om lacom, « care suflă în oale », de la numele vasului *λόπας* și așa mai departe.

Cîteva expresii grecești în care intră termeni ceramici merită să fie menționate. De la numele cupei *kylix* avem de pildă expresiile: *ἐπὶ τῇ κύλικι* « la un pahar »; *ἐπὶ τῇ κύλικι φλυαρεῖν* (la Aristofan) « a pălăvrăgi la un pahar de vin »; *παρὰ τὴν κύλικα* (scil. *Θρασύτης*) « îndrăzneală la băutura ». Sugestiva expresie *τέρψις κυλικῶν* pe care o găsim la Sofocle (*Ajax*, 1200) se poate reda prin: « încintarea sau farmecul pătărelelor », ceea ce nu este rău exprimat. Atenția față de această cupă delicată rezultă și din atributele *κύλιξ ἡδύλεια* « *kylix* mîngietor » și *κύλιξ χελιδόνεα* « *kylix* rîndunică », două expresii hipocoristice. Amintim că din punct de vedere istoric, cupa *kylix* a luat locul greoiului *depas* homeric și micenian. Din *kylix* se bea în sănătatea oaspeților, de unde expresia *κύλιξ φιλοτήσιος*, făcînd uneori înconjurul amical, deși nehygienic al mesei *κύκλω πίνειν* ca în *Symposion*-ul lui Xenofon (2, 27). Trebuie totuși să amintim că numele acestei cupe este prezent de două ori cu un trist prilej, în ultimul capitol din *Phaidon*:

« Criton, ascultînd, făcu apoi semn sclavului, care ședea alături. Sclavul ieși, iar după ce zăbovi cîtva timp se reîntoarse, împreună cu cel care urma să dea otrava pregătită într-un *kylix*. Văzînd Socrate omul, îi spuse: « Așadar, prea bunule — *εἶεν ὦ βέλτιστε*, — tu care cunoști lucrurile acestea, ce trebuie să fac? Nimic altceva — răspunse omul — decît ca după ce ai băut să te plimbi pînă ce pulpele ți se vor îngreuna, apoi să te culci. În felul acesta treaba se va împlini ». *Καὶ ἄμα ὄρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει*. Și îi întinse în același timp lui Socrate *kylix*-ul » (*Phaidon* 117, a, b).

Mai amintim numele vasului comun *πίθος* de la care avem expresiile *βίος πίθος*, « viață de butoi », aluzie la filozoful cinic; *τετρημένος πίθος* și *Δυνατῶν πίθος*, butoi spart, fără fund; *πίθος φρενῶν*, la Menandru, un om spiritual, cu « un car de minte »; *σπόδος πίθου*, la Aristofan o bătrînă bețivă, « drojdia butoiului ». Despre cineva care pornea la treabă începînd cu lucruri mari și grele, grecul spunea: « învață olăria pe pithos »: *ἐκ πίθῳ τὴν κεραμειᾶν μαθάνειν*, expresie care se poate afla și în alte limbi.

III. DESPRE DERIVATELE DIMINUTIVE

Cuvintele diminutive grecești și latinești au fost cercetate încă de multă vreme în unele studii esențiale. Adăugăm cîteva scurte observații cu privire la diminutivele termenilor ceramici grecești. Sufixele diminutive sînt cele obișnuite acestei limbi: *-ιον* (*κάλπιον*); *-εῖον* (*ἀγγεῖον*); *-ίδιον* (*κρατηρίδιον*); *-ίσκος* (*κυαθίσκος*); *-ίσκιον* și *-ίσκη* (*καδίσκιον*, *κοτυλίσκη*); *-ῆδιον* (*κιστήδιον*); *-ίνιον* (*πελλίνιον*); *-ύλιον* (*κοτύλιον*); *-ύλλιον* (*κεραμύλλιον*); *-άριον* (*σταμνάριον*); *-άτιον* (*ἀργυρωμάτιον*); *-αστρον* (*δέπαστρον*)¹.

¹ După Chantraine *-ion* nu este un sufix diminutiv. Deja la Homer *θήριον* este echivalent cu *θήρ* (*Études sur le vocab. grec*, Paris, 1956, p. 165). Dar acest lucru nu înseamnă că la origine nu a fost totuși sufix diminutiv.

Aceste sufixe sînt utilizate pentru formarea derivatelor diminutive de la aproape toți termenii ceramici de bază.

Cîteva sufixe ca — άριον (λεβιτάριον) și — αστρον (δέπαστρον) prezintă mai degrabă aspect augmentativ, dar numărul cuvintelor respective este redus.

Mai observăm că diminutivele ceramice prezintă o adevărată *scară de valori* sau aspectul unei diminuții gradate. De exemplu de la cuvîntul κάδος derivă în ordine descreșcîndă: καδίον, καδίσκος, καδίσκιον, iar de la numele vasului special τρίπους derivă τριπόδιον, τριποδίσκος, τριποδίσκιον. Această modalitate diminutivă în trei trepte lexicale, care se aplică și la alți termeni ceramici grecești ni se pare caracteristică, deși nu este constantă. Un caz analog întîlnim după știința noastră, numai în limba italiană. Pentru a cita un termen ceramic, de la *piatto*, farfurie, avem succesiv *piattello*, *piattellino* și *piattelletto* (Zingarelli). Fenomenul merită în orice caz menționat, deși nu corespunde unei ierarhizări reale, volumetrică a obiectului.

După părerea noastră crearea diminutivelor este impusă nu numai de necesitatea desemnării unui obiect mai mic decît altul, dar și de următoarele două motive:

1. Tratarea hipocorică, adică tendința psihologică de a « mîngîia » obiectele sau de a le micșora, uneori în mod ironic, importantă.

2. Căderea în desuetudine a vechiului diminutiv și nevoia creării unui nou cuvînt cu aceeași semnificație. Aceste fapte explică numărul foarte mare al cuvintelor diminutive în toate limbile, deși s-ar putea stabili eventual unele diferențe de aspect ale diminuției lexicale.

După Schwyzer, atît accepția diminutiv-hipocorică, cît și cea diminutiv-priorativă provin din ideea esențială a « apartenenței » (die Zugehörigkeitsbedeutung). Mai precis cuvîntul diminutiv exprimă « ceva din... » sau « ceva ca... » un alt obiect mai mare. În general crearea cuvintelor diminutive se explică, după Schwyzer, prin « tendința netă de exprimare a necesității afective »¹. Acest mobil explică apariția unui mare număr de termeni diminutivi. Dacă spre exemplu de la « ceașcă » avem derivatele ceșcută și ceșculiță, în schimb D.L.R.L.C. atestă ca derivate de la « frunză » următoarele șapte diminutive: frunzică, frunzucă, frunzuță, frunzuliță, frunzuliță, frunzișoară și frunzuleană. Însăși bogăția numerică a cuvintelor diminutive este de natură să anuleze diferența de sens dintre cuvinte. Noi credem că din acest punct de vedere limbile greacă și latină se încadrează în orice caz într-un sistem lexicogenetic mai ferm.

IV. CÎTEVA ETIMOLOGII

Volumul foarte extins al onomatologiei ceramice grecești pune desigur probleme numeroase și variate de etimologic. Numai cîteva din aceste probleme își află, firește, soluția în dicționarele etimologice și în Walde-Pokorny. Cu titlu de exemplu redăm mai departe cîteva etimologii, privind unele cuvinte ale onomatologiei ceramice grecești.

Menționăm în primul rînd prezența unor cuvinte, care după opinia unor autori² aparțin așa-numitului « substrat mediteranean ». Stabilirea acestei origini se face

¹ « Das Streben nach deutlichem Ausdruck des Affektbedürfnisses ». Ed. Schwyzer, *Griech. Grammatik*, vol. I, München, 1939, p. 470—471.

² Kretschmer, *Sprache* (Einl. Gercke-Norden I, 6) p. 69 și urm. Ed. Schwyzer, *Griech. Grammatik*, vol. I, p. 60—61. Kretschmer, *Das -nt-Suffix*, în *Glotta*, 14, 84 și urm. (citată de Schwyzer).

prin analogie cu numele proprii de tip Πάρνασσος (cf. κυπάρισσος, νάρκισσος). În această categorie intră numele vasului — amforă κρωσσός sau cuvintele de tipul Ὀλυθός, Κόρινθος; deci aci intră numele vaselor κάναθος, λήκυθος (?), κλάθος. Krahe, cunoscutul autor ilirizant, afirmă caracterul pregrecesc al «majorității termenilor ceramici»¹.

Trebuie să adaug că pentru câțiva din acești termeni ceramici am consultat ultima lucrare de etimologie greacă a lui Frisk. Atitudinea prudentă manifestată de acest lexicograf este de remarcat.

Un al doilea fapt pe care îl menționez de asemenea pe scurt este acela că o seamă de termeni ceramici sînt prezenți în cadrul linearului B. Dată fiind lipsa de informație mai largă asupra acestui subiect se pare încă în discuție, citez numai cuvintele *po-ro-ko-wo* > *πρόχοος* și *a-pi-po-re-we* > *ἀμφιφορεύς*, prin haplogogie încă la *Homer* ἀμφορεύς, precum și denumirile metaleptice ale vaselor, respectiv metalele *ku-ru-so* > *χρυσός*; *ka-ko* > *χαλκός*; *a-ku-ro* > *ἄργυρος*. Amintim că termenul *χρυσός*, ca și numele vasului *κάδος* sau al îmbrăcămintei *χιτών*, este de origine semită. Prezența lui în linearul B denotă că împrumutul a avut loc la o dată mult decalată în timp. De altfel descifrarea linearului B este de natură să amplifice multe aspecte lexicale grecești.

Al treilea fapt pe care îl menționăm este prezența în cadrul onomatologiei ceramice grecești a unor împrumuturi ca *ταβάιτας* de origine persană, *σιρός* de origine presupus tracă, *σίτρα* de origine latină (după părerea noastră), *κάδος* de origine semită. Desigur problema cere o tratare specială, exemplele de acest fel fiind mai extinse. În ce privește cuvîntul *σιρός* el indică groapa în care traci păstrau cerealele, în al doilea rînd un vas mare sau chiup de tipul *dolium-pithos*. În *Germania* lui Tacit am găsit menționat același procedeu al păstrării grînelor în gropi, *receptaculæ frugis*.

Înceiem notele noastre pur informative asupra citorva etimologii cu mențiunea interesantei baze i.-e. **keu-* bogată în implicații semantice și cuvinte derivate. Unul din sensurile principale ale acestei baze pe care le găsim la Walde-Pokorny (a se deosebi de **keu-*) este acela de «umflare», «boltire» de unde cuvintele *κῶος* și *κύαρ*, peșteră; *κοῖλος*, scobit (lat. *cavus*, *caverna*); *κῠέω*, a umfla, a rămîne gravidă; *ἔγκυος*, gravidă, *κύος*, fetus, *κύμα*, umflătură, val etc. Ca nume de vase, adică de obiecte cu aspect umflat, globulos, avem termenii ceramici *κύαθος*, *κῶων*, *κῶδων*, *κῶδεια*. Aceste două ultime cuvinte implică și forma fructului de mac, omonim. Baza citată **keu-* prezintă după Walde-Pokorny o variantă **kuā*, de la care derivă cuvîntul *πάς*. De notat că celticul *kéo* înseamnă peșteră și corespunde cuvîntului grec *κύαρ*.

V. DESPRE ONOMATOLOGIA CERAMICĂ LATINĂ DE ORIGINE GREACĂ

Ultima chestiune de interes general în legătură cu onomatologia ceramică privește termenii ceramici latini împrumutați din limba greacă. Trebuie să amintim că terminologia ceramică latină este mult redusă față de cea greacă, reprezentînd numeric aproximativ o treime. Dar și dintre aceste cuvinte peste 30 sînt împrumutate din limba greacă. Cităm: *amphora-ampulla* (< *ampor-la*), *alabastrum*, *amystis*, *cadus*, *calathus*, *calix*, *caccabus*, *cyathus*, *carchesium*, *crater*, *depas*, *discus*, *diota*,

¹ H. Krahe, *Die Vorgeschichte des Griechentums nach dem Zeugnis der Sprache*, in *Die Antike*, 15, 3, p. 181 și 188.

phiale, gaulus, hydria, hama, lagona-lagena, lepasta-lepista, murrha, paropsis, scaphium, tripus, ca termeni mai bine cunoscuți.

Aceste împrumuturi urmează regula generală a cuvintelor de origine greacă, adică unele își păstrează desinența greacă, altele se adaptează declinării latine, altele prezintă ambele desinențe (*craterem-cratera*). În al doilea rînd, amintim că împrumutul a avut loc la diferite epoci, începînd cu primii scriitori latini, cînd, după cum se știe, cu excepția lui Livius Andronicus, s-a produs o masivă adaptare de cuvinte grecești. La Plaut găsim și cuvinte derivate de la termenii ceramicii, cum este verbul *cyathisso*, a turna de băut (*Menaechmi*).

Termenii ceramici s-au impus desigur o dată cu introducerea obiectului respectiv, prestigiul faptului material fiind urmat de cel onomatologic. Evident, poporul latin posedă o ceramică proprie dezvoltată și o terminologie adecvată, pe care o găsim de pildă masiv în *De agricultura* a lui Cato. Vasele grecești s-au impus prin factura și ornamentația lor, poate și prin rafinamentul unor piese ceramice adoptate de patricienii romani. De asemeni nu trebuie să uităm că în imediată apropiere, pe teritoriul Italiei, existau ateliere grecești, deși mare parte din piesele găsite aici sînt de import.

Unele obiecte ceramice implicau o utilizare particulară, cum este cazul vasului *paropsis*. Acesta era — conform sensului — vasul în care se serveau ultimele feluri sau desertul $\pi\alpha\rho\psi\acute{\iota}\varsigma$; $\pi. \delta\psi\omicron\nu$. Prin extindere termenul a servit pentru a indica la greci tot ceea ce urmează « după masă », distracțiile de tot felul, mai tîrziu și însemnările scrise asupra acestor distracții, *paropsimata*. În limba latină s-a adoptat exclusiv sensul de vas, *paropsis* (Marțial, Suetoniu) în care se servește desertul. Petroniu ne oferă mult material cu privire la lexicul ceramic împrumutat din limba greacă, importanța lui pentru studiul limbii fiind și din acest punct de vedere deosebită.

Faptele prezentate în acest studiu impun cîteva concluzii.

În primul rînd analiza onomatologiei ceramice grecești este menită să îmbogățească informațiile noastre asupra limbii, pe plan lexicografic, morfologic și etimologic. O seamă de date esențiale, în majoritate inedite, au putut fi delimitate în cuprinsul acestei cercetări. Desigur, noi fapte și noi concluzii pot fi formulate pe baza glosarului ceramic menționat. Deducții etimologice, dialectologice sau de altă natură pot fi făcute în continuare, adăugîndu-se la punctele de vedere sincronice, cele istoric-diacronice. Se știe cît de fructuoasă poate fi cercetarea sub toate aspectele a unui singur cuvînt; cu atît mai mult cînd este vorba de un număr atît de extins de cuvinte, ca acelea ale terminologiei ceramice grecești. Există în vreo altă limbă un volum lexical atît de impresionant, privind obiectele ceramice?

În al doilea rînd, studiul termenilor ceramici, strîns legați de obiectele materiale, deci de viața practică a omului grec, ne procură, după cum am văzut, informații complexe din punct de vedere al culturii materiale, al religiei și nu mai puțin al psihologiei poporului grec. Faptul mi se pare demn de o atenție particulară.

În sfîrșit socotim că onomatologia ceramică greacă ne oferă încă un prilej de studiu cu caracter deosebit. Ea se încadrează în limitele unei organizări logice a vocabularului, adică ale unui sistem, el însuși expresia modalității de gîndire a poporului grec. Aspectele acestei înlănțuiri sistematice, pe planul gîndirii practice grecești rămîn să fie analizate și delimitate cu alt prilej.

ИССЛЕДОВАНИЯ ПО ОНОМАТОЛОГИИ ГРЕЧЕСКОЙ КЕРАМИКИ

РЕЗЮМЕ

Автор рассматривает некоторые вопросы терминологии греческой керамики с точки зрения как лингвистической, так и с точки зрения материальной культуры. Материалом для данной статьи послужила неизданная собственная лексикографическая работа, содержащая 378 терминов, в большинстве основные слова.

Анализ материала позволяет делать выводы о форме, способе изготовления и употреблении греческих сосудов, а также о месте изготовления и, иногда, о мастере гончаре. Некоторые названия метонимического характера указывают на архаическое, возможно первоначальное употребление сырья вроде деревянной коры, раковин, кожи и т.д. Интересные данные психологического и религиозного характера можно получить при изучении той же терминологии.

В образовании терминов, относящихся к керамике (точнее к ангеологии), глаголы использованы в большом количестве (ρέω, νίζω, ἀρύω и т.д.). Исследование заключается соображениями о некоторых производных от названий посуды слов и выражений и наглядными примерами греческих авторов.

Сделаны в то же время выводы об уменьшительных и о терминах, заимствованных латинским языком.

Следует отметить определенную лексикологическую организованность, наличие определенной системы при анализе терминологии греческой керамики.

ÉTUDE SUR L'ONOMATOLOGIE CÉRAMIQUE GRECQUE

RÉSUMÉ

L'auteur examine quelques aspects de la terminologie se rapportant à la céramique grecque, considérée sous sa double signification : du point de vue linguistique et du point de vue de la culture matérielle. Dans ce but il met à contribution un travail lexicologique personnel inédit comprenant 378 termes grecs, en grande partie termes de base.

L'analyse du matériel permet des conclusions concernant la forme, le mode de travail et l'utilisation des vases grecs, ainsi que des conclusions relatives au lieu de fabrication et parfois même des informations concernant l'artisan potier. Quelques dénominations ayant un caractère métonimique démontrent l'utilisation archaïque et probablement primitive de quelques matériaux, comme par exemple l'écorce des arbres, les coquilles, le cuir, etc. Des informations intéressantes de nature psychologique et religieuse peuvent être obtenues par l'étude du même vocabulaire.

En ce qui concerne la formation des termes relatifs à la céramique (plus exactement à l'angiologie) les verbes y entrent en grande partie (χέω, πίνω, ρέω, νίζω, etc.). L'étude se termine par des considérations se rapportant à quelques mots dérivés et expressions concernant les notions de vases, avec des exemples suggestifs tirés des auteurs grecs. En même temps on expose des conclusions ayant trait aux diminutifs et aux termes de céramique empruntés par la langue latine.

Il faut remarquer un certain aspect d'organisation lexicologique, la présence d'un système dans l'analyse de la terminologie se rapportant à la céramique grecque.